

Proslave na Poljani pri Prevaljah se je udeležilo 4 tisoč ljudi ... (Andrej Petelinšek)

... žalne slovesnosti nedaleč stran, v Pliberku, pa 25 tisoč ljudi. (Andrej Petelinšek)

Na Poljani veselje, v Pliberku žalost

Janez Stanovnik je na prizorišču zadnjih bojov pred sedemdesetimi leti pozdravil z besedama: "Zmaga! Svoboda!"

JURIJ BERLOŽNIK

Osrednje proslave na Poljani pri Prevaljah, kjer sta bila zadnja boja druge vojne v Evropi, se je udeležilo okoli štiri tisoč ljudi, med njimi tudi nekaj borcev. **Milan Levačič** iz Pobrežja v Mariboru se je za Večer spominjal dogodkov pred sedemdesetimi leti. "Tu, na teh hribih okoli Poljane, je bilo vse utrjeno, partizani smo bili pripravljeni. In ko so nas Nemci napadli, smo se branili z vso silo. Po dolgem času smo namreč imeli dovolj municije in opreme, saj smo jo prej zaplenili. Streljali smo, kolikor je bilo treba, tako dolgo, da niso izobesili belih zastav in se predali. Ko je bilo konec, pa smo zagledali prizor, ki je bil grozljiv tudi za nas, vsega hudega vajene – množico mrtvih nemških vojakov. Na rokavih so imeli oznake bojišč, na katerih so se borili dotlej. Mnogi so bili na mnogih koncih Evrope, potem pa so tukaj, na Poljani, ko naj bi bilo vojne že konec, žalostno umrli," je povedal nekdanji partizanski borec Levačič.

Govor prekinjali z aplavzi

Slavnostni govornik na Poljani je bil častni predsednik zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije (ZZB NOB) **Janez Stanovnik**. V petnajstminutnem govoru, ki so ga poslušalci večkrat prekinili z aplavzi, se je dotaknil tudi sprave, ki ima po njegovih besedah dve korenini. "Ena je pieteta do žrtev, druga pa spoštovanje naše preteklosti. Pieteta pomeni, da

smo vsaj po smrti vsi enaki. Zato greši proti osnovnemu zakonu civilizacije tisti, ki kakorkoli deli kosti," je dejal Stanovnik. Glede spoštovanja preteklosti pa, da ne smemo hvaliti samo to, kar nam ustreza. Dvaindevetdesletni Stanovnik se je obrnil tudi na mlade. "To, da smo se mi, kri vaše krvi, takrat uprli in šli v tele hoste, to je nekaj, na kar morate biti ponosni. Govor je Stanovnik začel v preteklosti z besedama "Zmaga! Svoboda!", končal pa ga je z mislijo na prihodnost z besedami Franceta Prešerna. "Edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo, da oblast in z njo čast spet naša bosta last," je dejal častni predsednik ZZB NOB Slovenije.

Prvi dan so se partizani udarili z Nemci, drugi dan z ustaši

Slovesnosti na Poljani so se med drugim udeležili predsednik države **Borut Pahor**, prvi predsednik samostojne Slovenije **Milan Kučan**, aktualna ministrica za notranje zadeve **Vesna Györköš Žnidar** in številne tuje delegacije. V kulturnem programu so sodelovala domača kulturna društva, ki se jim je pridružil tržaški partizanski pevski zbor Pinka Tomažiča.

Na Poljani se vsako leto spominjajo zaključnih bojov 13. in 14. maja, s katerima se je v Evropi končala druga svetovna vojna. Prvega dne so partizani spopadli z nemškim vojaštvom generalpolkovnika Alexandra Löhra, ki se kljub kapitulaciji ni hotel predati slovenskim in jugoslovanskim partizanom, ampak je za vsako ceno hotel do Britancev, ki so bili le nekaj kilometrov naprej, čez mejo, v Avstriji. Naslednjega dne so se partizani spopadli s kolaboracionisti, prevladovali so ustaši, ki so se skupaj z okupatorjem prav tako skušali prebiti do Avstrije. Za razliko od spopada 13. maja, ki je

trajal le pol ure, je bil spopad z ustaši 14. maja veliko daljši.

Spomin na "pliberško tragedijo" in molitev

Mnogi takratni izdajalci domovine so se kljub spopadu prebili do Pliberka, a jih Britanci niso sprejeli, predali so jih jugoslovanski armadi, kjer pa za njih ni bilo milosti. V "kolonah smrti" so jih vodili na različne lokacije, kjer so jih usmrtili brez sodbe. V Pliberku se zato Hrvatje vsako leto spominjajo "pliberške tragedije", ko naj bi umrlo približno 95 tisoč ljudi, od teh le manjši del v Pliberku, glavčina pa na pohodih skozi Jugoslavijo in kasneje v ujetniških taboriščih. V soboto se je tam zbralo preko 25 tisoč ljudi. Za razliko od proslave na Poljani, kjer so slavili zmago, je bila v Pliberku žalna slovesnost. Začela se je z molitvijo odrešenja, ki jo je vodil zagrebški nadškof, kardinal **Josip Bozanić**, sledila ji je molitev za vse žrtve islamske veroizpovedi, ki jo je vodil mufti **Aziz Hasanović**. Zbranim sta spregovorila tudi upokojeni hrvaški general **Stanko Sopta** in član predsedstva Bosne in Hercegovine **Dragan Čović**. Hrvaška predsednica **Kolinda Grabar Kitarić** se slovesnosti ni udeležila, spominski venec je v Pliberku položila dva dni prej.

Stanovnik:
"Greši tisti,
ki kakorkoli deli
kosti"

Politični vrh molil na Brezju

V prvi vrsti: Ljudmila Novak, Janez Janša, Miro Cerar, s katerimi se je rokoval nadškof in metropolit Stanislav Zore, Vesna Arnshek in Milan Brglez. (Nebojša Tejić/STA)

Sedemdesete obletnice konca druge svetovne vojne so se spominjali tudi na Brezjah. Tam je potekalo slovesno somaševanje slovenskih škofov za vse žrtve medvojne in povojne nasilja in spravna maša. Ljubljanski nadškof in metropolit **Stanislav Zore** je v pridigi poudaril, da je mir tudi osebna in družbena odgovornost, najbolj pa bo ogrožen takrat, ko bodo ideologije dobile prednost pred človekom. Razloge za začetek vojne morije Zore vidi v lažeh. Voditelji so svojemu narodu obljubljali blaginjo, enotnost in bratstvo. "Vse te obljube so bile laž, navdihoval jih je hudič, ki je lažnivec in oče laži," je dejal. Mnogi ljudje so verjeli obljubam in se dali prepričati, da morajo namesto orodja vzeto v roke orožje, da jim zemlje ni treba obdelovati, ampak da jo morajo osvojiti. Nadškofa "strese mraz" pri deljenju med heroje in izdajalce domovine. Po 70 letih je po njegovih besedah morebiti končno napočil čas, da se ozremo naokrog in se vprašamo, kje so naši bratje - kot je v sveto-pisemski pripovedi Bog vprašal Kajna. Nagovor je sklenil s prošnjo Bogu, naj ljudem podari duha odpuščanja in usmiljenja.

Maše se je udeležilo več predstavnikov diplomatskega zbora in politike, med njimi predsednik vlade **Miro Cerar** in predsednik Državnega zbora **Milan Brglez**, ki je v izjavi za medije poudaril, da si moramo za mir prizadevati vsi v državi. "Mir ni stanje, ampak je pravzaprav način življenja," je poudaril. Med okoli 1000 udeleženci slovesnosti je bilo opaziti tudi predsednika SDS **Janeza Janša** in predsednico NSi **Ljudmilo Novak**. (sta)